

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

X. De Foro Competente Personarum Ecclesiasticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

Ecclesia non minus gaudent, quam Fiscus: qui, si ad emptorem suum defendendum compareat, causam trahit ad proprium suum iudicem, hoc est, Procuratorem Fisci, *l. Si minori 3. C. de Jure Fisci.*

Sed verius, clericum & Ecclesiam laudatam laicum emptorem suum defendere, si velint, coram istius, sive Seculari iudice debere, cum Panormit. *in c. fin. de Empt. & Vendit. n. 8.* Boërio *decis. 69. n. 27.* & Covarruvia *cit. n. 3.* defendunt Gomez Tom. 2. *Var. cap. 2. n. 39.* Fachineus *Controvers. Lib. 2. cap. 38.* & Petr. Barbosa *in l. Si venditor 49. ff. de Jure. d. n. 136.* Quam suam sententiam desumunt ex *l. cit.* ubi venditorem, ab emptore denunciatum, istius forum sequi, privilegio non obstante, disertè habetur. Ratio est; quia in iudicio evictionis sententia non fertur in venditorem, qui laudatur, sed in emptorem, *l. 1. C. Ubi in rem act. exerc. debet:* quò modò, cum persona clericalis non inhonoretur, æquum omnino est propter eam, ad defensionem rei emptoris accedentem, conditionem actoris non reddi deteriolem. Aliud esset, si Clericus principaliter conveniretur, tali enim casu utique causam ad forum Ecclesiasticum traheret, *can. Nullus cit. c. Si diligenti 12. hinc & c.*

Neque obstat instantia allata ex Fisco; quia huic id Juris competere, Baldus *in l. Si minori cit.* Covarruvias *cit. n. 3.* & alii negant, quòd *l. cit.* plus non asseratur, quam quòd fisci procurator res per fraudem minori pretio venditas suo domino restitui jubeat, ut notat *cit.* Haunold, *n. 243.*

ARTICULUS X.
De Foro Competente
Personarum Ecclesiasticarum.

SUMMARIUM.

161. Ecclesiasticum forum Clerici sortiuntur.
162. Uti & Religiosi, Eremita &c.
163. Nonnullis casibus Seculari Majoribus,
164. Et præsertim Minores Clerici subijciuntur.
165. Seculari foro non subijciuntur delinquentes in Clericatu.
166. Vel Religionis Novitiatu:
167. Neque etiam clerici, rei criminum lese Majestatis,
168. Assassini ante sententiam istius declaratoriam,
169. Aut falsi depositi in iudicio Seculari:
170. Neg, etiam si delinquant in officio Seculari,
171. Vel eorum animalia damnum aliud inferant.
172. In spiritalibus clerici fori Ecclesiasticum sortiuntur Jure Divino.
173. De temporalibus causis idem asserentium,
174. Et negantium DD. Opiniones
175. Conciliantur.
176. Ejus Fori privilegium Consuetudine minus,
177. Tolli auctoritate Humana,
178. Etque à Clericis renuntiari nequit.
179. Contra reum, donec laicum esse constet, non procedit Curia Secularis.
180. De Clericatu,
181. Etiam cum Facti questio movetur,
M 182. Judi-

- 182. Judicialiter solus Ecclesiasticus:
- 183. Summarie etiam Secularis iudex cognoscit,
- 184. Et clericum aliquando detinet, donec consuet de Clericatu.
- 185. Eundem, etiam Ecclesia sistendum, capere nequit,
- 186. Tribus casibus exceptis.

161. **D**Ecimò, ratione Privilegii Clerici & cæteræ personæ Ecclesiasticæ à Seculari eximuntur, & Ecclesiasticum duntaxat forum sortiuntur.

Neque id in Criminalibus duntaxat, c. *At si clerici* 4. c. *Clerici* 8. c. *Cum non ab homine* 10. de *Judiciis*, c. *Nullus* 2. c. *Si diligenti* 12. hâc Rubr. & c. *Unico de de Cleric. conjug.* Sed in Civilibus etiam causis, per luculentos textus §. *Nullus* post *can. 2. can Nullus* 5. *can. Inolita* 39. *can. Placuit* 40. §. 11. q. 1. eisque consonantes Constitutiones Imperiales *Auth. Hodie, Auth. Statuimus* &c. de *Episc. & Cleric.* adeò; ut à Seculari iudice contra eos lata sententia cæteraque acta, & ipsa etiam confessio judicialis ipso Jure sint irrita & nulla, c. *At si clerici* cit. *pr.*

162. Neque solum Clerici: sed Monachi quoque, & omnes utriusque sexus Regulares, etiam laici Conversi *can. De persona* 38. q. cit. & c. *Clericis* 3. de *Immunit.* imò etiam Novitii cujuscunque ab Ecclesia approbatæ Religionis, Barbosa de *Offic. Episc. alleg.* 12. n. 38. & multò magis Religiosi Ordinum Militarium; Oblati, qui se suâque in totum Religioni tradiderunt: Fratres Tertiarii Ordinis S. Francisci in commune viveantes: Eremitæ, qui in ejusmodi approbatâ Religione tria vota ejus substantialia emiserunt, aut in congregatione aliqua in commune & juxta modum ab Episcopo approbatum vivunt,

aut saltem Episcopali autoritate ad Ecclesiæ vel Oratorii servitium deputati sunt, & habitum Eremiticum gestant: Rectores Hospitalium Episcopali autoritate erectorum, intra istorum domos degentes Fori Ecclesiastici privilegio gaudent, cit. Barbosa à n. 37. Palao *Tract. 13. disp. Unic. p. 2. n. 10.* Fagnanus in c. *Nullus* cit. à n. 48. & alii.

Excipiuntur tamen primò, & Fori privilegio non gaudent clerici, etiam in Majoribus constituti Imprimis, qui habitum & tonsuram clericalem nunquam deserunt, & ab Episcopo ter, vel in Synodo generali sub expressa poena amissionis privilegii Clericalis semel tantum, moniti eum deferre nolunt, seque incorrigibiles ostendunt, c. *In audientia* 25. & c. *Contingit* 45. de *Sent. Excom.* Deinde iidem, quando propter delictum vel incorrigibilitatem gradu suo dejecti & actu traditi sunt curiæ Seculari, c. *Cum non ab homine* cit. Felipus in c. cit. à n. 9. & Suarez de *Censur. disp. 22. f. 1 n. 9.* Tertio iidem clerici, etiam in sacris constituti, se immiscentes enormitatibus, sive enormia delicta committentes, si post trinam monitionem Episcopi non resipiscant, Clarus §. *fin. q. 36. à n. 19.* Laiman *Theolog. Moral. Lib. 4. tract. 9. cap. 7. n. 2. & 3.* Frainac. *Prax. Criminal. q. 8. à n. 74.* Et demum casibus, Clement. 1. & c. *Unic. de Vita & honest. in 6. c. 1. de Homicid. in 6. & c. Degradatio 2. de Penit. in 6. de quibus ad has Rubricas.*

Excipiuntur secundò, & ex Decreto S. Synodi Trident. *sess. 23. cap. 6. de Reformat.* Fori privilegio non gaudent clerici primâ tonsurâ initiati aut etiam in minoribus Ordinibus constituti, nisi beneficium Ecclesiasticum (vel saltem pensionem) habeant: aut (si beneficium vel pensionem non habeant) clericalem habitum & tonsuram (simul: non alterum solum)

folùm) deferentes alicui Ecclesia ex mandato Episcopi inserviant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versentur: eòdem decretò Fori privilegium restringi insinuatur in clericis conjugatis: de quibus & ceteris clericis minoribus, quando fori privilegium hodie amittant & recuperent *Lib. 3. Tit. 1. §. 3. discutimus.* Hòc locò

165. Dubium est primò, an clericus minor post delictum v.g. homicidium, furtum vel adulterium commissum, habitu & tonsurâ clericali dimissis, ducens uxorem & statum Seculare amplexus ratione delicti, in clericali statu commissi, fortitur forum Seculare. Ratio dubitandi est, quòd, si laicus fiat clericus, privilegiò fori Ecclesiastici etiam ratione delictorum ante commissorum gaudeat: dummodo clericatum non assumpserit in fraudem curiæ Secularis, per tradenda *cit. Tit. 1. n. 56.* & paganus, post delictum commissum Seculari militiæ adscriptus, apud militarem magistratum sit accusandus, *l. Qui cum uno 4. §. 5. ff. de Remilitari.* Nihilominus, talem clericum, etiam post desertum clericatum, quoad delicta in isto commissâ Ecclesiasticum forum sortiri, & à solo hujusmodi iudice puniendum, communis est DD. sententia: quam tenent Clarus *§. fin. q. 36. n. 11.* Steph. Gratianus *Di. sepr. forens. cap. 226. n. 2.* Martha *de Jurisdic. p. 4. casu 121.* Sanchez *Opusc. Moral. Lib. 6. cap. 1. dub. 3. n. 1.* Farinac. *Prax. Criminal. q. 8. n. 66.* & aliis congestis Barbosa *Jur. Ecclesi. Lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 98.* & in praxi secuta est Curia Neapolitana, teste Vincent. de Franch. *Decis. 417.* Ratio est; quia in puniendis delictis status & tempus, quo delinquens delicti perpetrati; non id, quò

sententiam est passus, inspicitur *l. 1. ff. de Pœnis.* Alia ratio est, laici post delictum commissum bona fide assumptis clericatum; cum Ordinibus Ecclesiasticis & primâ etiam tonsurâ initiatus jam sit persona Ecclesiastica; & si clericalem habitum ac tonsuram deferat & mandato Episcopi alicui Ecclesiæ deserviat &c. juxta Trident. *Seß. 23. cap. 6. de Reformat.* omnia habeat, quæ requiruntur, ut, locus sit *§. 5. cit. §. 1. Hos accusare 12. ff. de Accusat. juxta cit. Tit. 1. n. 51.*

Simili modò Novitius, si gravi, etiam 166. capitali crimine commissò ad seculum revertatur, ratione illius in Religione commissi Ecclesiastici, non Seculare forum sortitur & ab Ecclesiastico iudice secundum Canonicas, non Legales sanctiones est puniendus; quòd in delictis non accusationis & condemnationis, sed illorum perpetratorum tempus inspicitur, *l. 1. cit. Laiman Lib. 4. tract. 5. cap. 7. n. 5.* Contrarium tamen sustinet Molina *tract. 3. de J. & J. disp. 44. n. 25.* & contra hujusmodi Novitium è Religione egressum vel ejectum a Seculari iudice eò saltem casu procedi posse, ait, quòd iste ab Ecclesiastico iudice non est præventus, & novitius ad seculum reversus initiatus non est sacris Ordinibus & in minoribus constitutus beneficiatus non est, vel non defert habitum & tonsuram &c. juxta decretum Synodale *Seß. 23. cap. 6. cit.*

Dubium secundò est, an fori Ecclesiastici privilegio defendatur clericus reus criminis læsæ Majestatis, v.g. conspirationi ac rebellionis subditorum in suum Principem, temere se immiscendò; quantumvis enim hujus criminis reus propriè non sit ex eo; quòd in patriæ & domicilii sui principem ipse conspiravit; quòd crimen hoc in Principem offensum à solis 167. subditis

subditis committatur, *Clement. Pastoralis 2. §. Rursus, de Sent. & re jud. clericus autem, tanquam persona à Seculari jurisdictione exempta, Principis Secularis subditus non sit, per DD. congestos à cit. Barbosa n. 96. & Oliva de Foro Eccles. p. 2. q. 17. n. 26. nihilominus ejus criminis reus ipse quoque evadit, subditis in Principem suum conspirantibus, eique rebellantibus se immiscendò, multòque magis eos ad conspirationem ac rebellionem concitandò, ut cum Igneo in l. *Necessarios* §. 2. ff. ad S. C. Sylan. n. 417. Fabro in §. *Alia* §. *Instit. de publ. Judic. & Gomez de Delict. cap. 2. n. 10. in fine, sustinet cit. Oliva q. 17. à n. 29. quòd ita eà criminis specie involvatur, cujus caput aut particeps fuit; cum unusquisque tale delictum committat, quale est id, ad quod committendum alteri est cooperatus, eumve induxit, ex sententia D. Thomæ 2. 2. q. 43. art. 3. Navarri in *can. Consideret* 1. dist. 5. de Penit. n. 117. Bannez *cit. q. 43. dub. & concl. 1. Suarez de Censur. Disp. 44. f. 4. Sanchez Lib. 1. Moral. cap. 6. n. 3. § 6. & aliorum Theologorum.***

Verùm esto, talis clericus lætæ Majestatis criminis reus sit, inde tamen perperam inferitur, in eum non degradatum animadverti posse à Principe, in quem factæ conspirationis ac rebellionis concitatorum ratione crimen illud contraxit, Vincent. de Franch. *Decis. 691. Boërius de Seditiosis §. 6. n. 3. cit. Martha casu 133. n. 27. Farinac. q. 8. à n. 28. Oliva q. 17. n. 35. Diana p. 1. tract. 2. resol. 19. cit. Barbosa n. 96. & alii, in hanc rem allegantes autoritatem Clement. VIII. processum contra clericos, reos criminis rebellionis, duobus iudiciis, quorum alter Ecclesiasticus, alter Secularis quidem, sed clericali Ordine insignitus erat, delegantis, & Imp. Caroli V. in Hispania personas Ecclesiasticas similis criminis reas ad Ecclesiasticos iudices re-*

mittentis. Ratio prompta est; quia apertè Juris Regula est, clericum pro quocunque etiam atrocissimo crimine judicari ac puniri à Seculari Curia non posse, *c. At si Clerici 4. c. Cùm non ab homine de Judiciis, c. Nullus 2. e. Si diligenti 12. hâc Rubr. & c. nisi actualiter sit degradatus, c. Cùm non ab homine cit. & c. Novimus 27. de Verb. Signif. nihil obstante l. Quisquis 5 C. ad L. Jul. Majest. cùm ista, tanquam lex merè Civilis ad clericos non porrigatur, Glossa in *can. Satis perversum* 7. V. eòdem, dist. 56. Panormit. in *c. Cùm laici* 10. de Jure patronat. n. 4. Archidiacon. in *can. Satis* 9. q. 1. Ant. Nigr. in *Extravag. Unic. de Vita & honest. n. 464. cit. Martha n. 18. & Oliva n. 36.**

Dubium tertio est, an fori Ecclesiastici privilegium patrocinetur clericis, reo criminis Assassini. Contra talem certè sine prævia degradatione ac traditione à Seculari curia procedi ad punishmentem posse, cum Dominico in *c. 1. de Homicid. in 6. n. 10. in fine & Franco ibid. n. 5. tenent Covarruvias Lib. 2. Var. cap. 20. n. 10. §. Sextò & Diaz Pract. Criminal. cap. 96. n. 4. Quin Decianus Vol. 2. consil. 82. & nonnulli alii, nullà etiam criminis declaratione opus esse, volunt, dicit *c. 1. cit. relatà Constitutione Bonifacii VIII. disertè statuentis, Quicumque tam clericus, quàm laicus, qui bujusmodi inhumanitate per assassinum aliquem interfecit, sit à toto Christiano populo perpetuò diffidatus: quibus verbis eum à Seculari iudice & aliis occidi permitti, aliqui volunt. Sed melius cum Dominico & Franco l. cit. Clarus §. fin. q. 36. n. 31. Martha cit. casu 129. n. 17. Diana p. 1. tract. 2. resol. 51. Oliva cit. p. 2. q. 14. n. 5. Barbosa §. 2. cit. n. 83. & apud hunc alii, ad clerici Assassini punishmentem à Seculari curia, antequam ab Ecclesiastico ju-**

fiastico iudice sententia criminis declaratoria lata sit, procedi posse, inficiantur propter *Constitutionem* Clementis VIII. editam 18. Decemb. 1595. præviã Ecclesiæ declarationem disertè expolcentis. Ad hanc etiam declarationem criminis probationem non qualemcumque, sed minimè dubiam & concludentem exigunt & contrariam praxin cum Felino in c. *In nomine 2. de Test. & attest. n. 11.* meritò damnant Mascard. *de Probat. concl. 137. n. 5. cit.* Martha n. 16. & Oliva n. 5.

169. Dubium quartò est, an clericus, in iudicio Seculari falsum testimonium dicendo delinquens à iudice, coram quo ita deliquit, iudicari valeat ac puniri. Ratio dubitandi est; quòd laicus in iudicio Ecclesiastico falsum deponens ab eodem iudice valeat puniri, Covarr. *Prætic. cap. 18. n. 8.* & Guazzinus *Defens. Reor. 1. cap. 11. n. 34.* quòd testis in sua depositione delinquens ibi forum fortiatur, ubi deposuit, & ratione temeritatis coërceri valeat à iudice, coram quo deliquit, fori privilegiò non obstante, l. *Nullum 14. C. l. Qui falso 16. ff. de Testib. & l. Eos qui 27. C. ad L. Cornel. de fals. Accedit; quod, concessò & commissò aliquò, concessa & commissã intelligantur omnia, quæ sunt necessaria ad illud expediendum, c. *Præterea 5. de Offic. deleg. necessarium autem ad causã principalis definitionem sit, cognoscere, an clericus, qui in causa deposuit, falsò fuerit testificatus; cum absque hoc, an ejus testimonio fides habenda sit, non sciat.**

Nihilominus, clericum ob tale etiam falsi crimen puniri à Seculari iudice non posse, cum Panormit. in c. *Verùm 7. de Foro compet. n. 20.* Felino *ibid. n. 5.* & Interpp. aliis docent Clarus §. *cit. q. 38. n. 14.* Gutierrez *Prætic. Lib. 1. q. 24. n. 1.* Menoch. *de Arbitr. Lib. 1. q. 91. n. 18.* Fachincus *Controvers. Lib. 9. cap. 27.* Farin.

Prax. Criminal. q. 67. n. 56. & alii, longa serie congesti à Barbofa §. *cit. n. 90.* Ratio est; quia Secularis iudex respectu personæ clericalis quomodocumque delinquentis, non solum incompetens, sed omnino incapax est jurisdictionis, c. *At si clerici, c. Cum non ab homine Sc. cit.* ubi autem iudex respectu personæ non solum incompetens, sed incapax quoque jurisdictionis est, contra illam judicialiter procedi ab eo non posse, explorati Juris Regula est. Quin clericus, falsi coram Seculari iudice convictus, puniri etiam nequit per iudicem Ecclesiasticum: nisi falsum à se depositum coram ipso fuerit confessus, vel de eo legitime convictus, ut cum Riccio p. *4. decis. 81.* & aliis rectè observat Barbofa l. *cit.* quòd criminis falsi probatio à Seculari iudice contra clericum recepta & ipsa istius coram eo facta confessio invalida sit, c. *At si clerici cit.* & indicium duntaxat ac præsumptionem faciat iudici Ecclesiastico; ut in talem clericum per inquisitionem procedere, eumque ad confessionem in iudicio Ecclesiastico faciendam compellere possit, juxta dicta Tit. 1. num. 97.

Neque hac in re paritas est cum laico, falsum deponente coram iudice Ecclesiastico; cum enim iste incapax non sit jurisdictionis in laicum, eum in suo iudicio delinquentem punire potest; quòd ex incompetente factus competens sit, arg. l. *Nullum & l. Falso cit.* Bruneman. in l. *Nullum cit. n. 1.*

Neque refert; quòd falsitatis depositionis clericalis cognitio necessaria sit iudici Seculari; quia, licet iste de eo cognoscere valeat ad effectum; ut sciat, an ejus depositioni fides habenda sit ad principalis causæ definitionem, aut secus, arg. c. *Præterea cit.* de ea tamen cognoscere nequit ad effectum dijudicandi ac puniendi criminis falsi; cum ad hunc finem recipiendæ

ciendiæ probationis falsi iudici Seculari obstat defectus capacitatis jurisdictionis, *c. At si clerici cit. Sc. Clarus cit. n. 14. in fine, Covarruvias cit. n. 8. in fine & Farinac. n. 57.*

170. Dubium quintò est, an iudex Secularis punire valeat clericum, delinquentem in officio Seculari. Dubitandi ratio est; quòd clericus, licet fori Ecclesiastici privilegio renuntiare nequeat expressè, id tamen valeat tacitè, si ipsò factò, v.g. si clericus minor habitum ac tonsuram deponat; ut locus sit decreto Concilii Trident. *Sess. 23. cap. 6. de Reformat.* itaque alieni iudicis in se prorogare valeat jurisdictionem, v.g. alibi contrahendò vel se soluturum promittendò, *c. Dilecti 17. hanc Rubr. & c. 1. §. Contrahentes, in 6.* Cùm ergo clericus, seculare officium admittendò, fori privilegio tacitè renuntiare & ipsò factò, quò seculare officium à Principe aliòve ejusmodi Magistratu admisit, id conferentis jurisdictioni se subicere videatur, in ejusmodi officio delinquens à Seculari iudice poterit puniri.

Verùm, quia ex una hæc alienæ jurisdictionis in se prorogatio & privilegii fori renuntiatio tacita, non ex mera voluntate clerici, sed ex dispositione Juris, illum ob factum aliquod alieno iudici subicientis, vim habet, juxta *dilecti n. 48.* ex altera vero parte Jus, licet officii secularis receptionem clericis prohibeat, *c. Sacerdotes 2. c. Sed nec 4. c. Clerici 5. §. Jubeamus Sc. Ne clerici vel monachi.* id tamen recipientem fori privilegio non privat, nec subicit jurisdictioni Principis vel Magistratus Secularis, ab isto ipsum in commisso sibi officio delinquentem puniri posse, meritò negant Cochier *Tom. 2. de Jurisdicte in Exempt. p. 3, q. 41. à n. 1. de Grassis de Effect. Cleric. ess. 1. n. 82. Squillante de Privileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. n. 87. Ambrosin. de Immunit. cap. 20.*

n. 54. cit. Sanchez Lib. 3. cap. Unic. dub. 2 n. 11. Diana, aliis DD. relatis p. 1. tract. 2. resol. 19. & p. 4. tract. 1. resol. 39. & Haunold. Tom. 5. de J. & J. tract. 1 n. 247. Ratio est; quia fori Ecclesiastici privilegium clericis, præsertim in Criminalibus, concessum est indistinctè; ut pro ullo delicto in eos procedi & personaliter vel pecuniariter condemnari à Seculari curia non possint, *c. At si clerici, c. Cùm non ab homine Sc. cist.*

Quare, licet talem clericum ab officio, in cujus administratione deliquit, Princeps aliòve Magistratus Secularis liberè removere: & si debitor appareat, de debitorum & damnorum quantitate se informare queat; ut tamen ad solutionem & damnorum reparationem condemnentur & opportunis remediis compellantur, Ecclesiasticum iudicem adeundum, cum Ant. de Marinis *Resol. quotid. cap. 53. n. 15.* & aliis rectè monet Diana *cit. resol. 39. in fine.*

Dubium sextò est, an persona & loca Ecclesiastica ratione pauperiei, siue damni à suis animalibus illati, coram Seculari iudice conveniri, & ab isto ad damni dati reparationem & pœnam valeant condemnari. Pesse, eà ratione suadetur; quòd tali casu directè non contra personam, sed contra animalia ad damnorum reparationem ac pœnam agatur, & condemnatio atque executio in istis fiat sine ullo respectu ad personam.

Verùm hoc, quàm primò intuitu speciosum, tam vanum est, si res accuratius ponderetur; cùm enim judicialis conventionis & condemnationis animalia capacia non sint, *can. Mulier 4. ubi, Quomodo sit reum pecus; cùm sit irrationale, nec ullò modò legis capax, 15. q. 1. §. 1. §. 2. ff. Si quadrupes paup. sec. omnino oportet dari aliquam personam, contra quam agatur, probatiòque, condemnatio & executio*

cutio fiat, l. cit. pr. ibi, *Dari oportet animal, aut estimationem noxia offerri*: quæ persona, si Ecclesiastica sit, ad damni dati reparationem à suo & Ecclesiastico duntaxat iudice condemnanda erit, c. Nullus 2. c. Si diligenti 12. hanc Rubr. & c. Seculares 2. in 6. cit. Squillante cap. 7. n. 94. Sanchez dub. 31. n. 2. Diana cit. Tract. 2. resol. 80. & Tract. 1. resol. 72. Barbosa n. 122. & Haunold. n. 244. Ratio est; quia, esto hæc cautela merè temporalis ex sua natura sit, ratione personæ, quæ ex ea convenienda & condemnanda est, Ecclesiastica est, & Ecclesiastico iudicio definienda, per cc. cit. textus & declarationem S. Congreg. Cardd. *Causas damnorum datorum per Ecclesiasticos seu per eorum animalia &c. spectare ad Curiam Episcopalem privative*, declarantis in una *Terracineni* relata à cit. Barbosa n. 123.

172. Dubium septimò & DD. in utramq; partem militanti magnis studiis agitata controversia est de Jure, quò clerici à foro & jurisdictione Seculari eximuntur. Non quidem in causis Spiritualibus, hoc est, Fidem, Sacramenta, Divinum cultum, animarumque salutem & finem supernaturalem spectantibus; quoad has enim ipsos Divino Jure exemptos, apud Orthodoxos est indubitatum; quia, ut suprà est dictum, ejusmodi causarum judicialis cognitio spirituale potestatem, à Christo institutam, & D. Petro istiusque successoribus concessam, requirit.

173. De causis autem Temporalibus non idem omnium, etiam Catholicorum DD. est sensus; clericorum enim quoad istas etiam exemptionem Humanò altioris, ac proinde Naturalis aut saltem Divini, Juris esse, cum Glossa in can. Si Imperator 11. v. Et discuti, dist. 96. Panormit. in c. Ecclesia 10. de Constitut. n. 6. Felino ibid. n. 6. Baldo in Auth. Statuimus cit. pr. volunt Clarus cit. q. 36. n. 2. Decianus Tract.

Crimin. Lib. 5. cap. 9. n. 1. Azor p. 1. Instit. lib. 5. cap. 12. q. 1. Valentia Tom. 4. disp. 9. q. 5. p. 4. assert. 3. Fagnanus in c. Ecclesia cit. n. 10. & non pauci alii, præfertim TT. & Canonistæ, suam hanc Opinionem ferè defuentes ex can. Futuram, 12. q. 1. ubi pientissimus Imp. Constantinus, Vos inquit, à nemine judicari potestis: sed solius Dei iudicio reservamini: ex c. Quanquam 4. de Censib. in 6. ubi Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ & res ipsarum, non solum Humanò, sed Divinò etiam, Jure dicuntur immunes; quibus consonant Concilia, Lateranense sub Leone X. cujus Sess. 9. Jure tam Divinò quàm humanò laicis nulla potestas in Ecclesiasticas personas dicitur attributa, & Trident. Sess. 25. cap. 20. de Reformat. quod Ecclesiasticarum personarum immunitatem Dei ordinatione & Canonice sanctionibus asserit introductam. Rationem reddunt partim; quòd clerici ex ipsius clericatùs à Deo facta institutione sint Patres & Magistri Secularium, can. Quis dubitet 9. dist. 96. hisque superiores, can. Duo sunt 10. dist. cit. c. Solita 6. de Majorit. superiores autem ab inferioribus judicari, patres filiorum, & discipulorum jurisdictioni magistros subijci, absonum, c. Cum inferior 6. de Majorit. & à recta ratione adeò alienum sit; ut can. Quis dubitet cit. miserabilis insanix esse dicatur: partim verò; quòd clerici à laicis segregati, in sortem Domini vocati & ad Divina servitia deputati sint, can. 1. dist. 21. can. Clericus 5. Co. 12. q. 1. & c. Cum secundum 16. de Prebend. ac proinde à Secularis potestatis dispositione & jurisdictione non minus, quàm templa, altaria & vasa divini cultui consecrata à prophanis usibus & potestate exempti. Confirmatur; quia, si clericorum aliarumque personarum Ecclesiasticarum à jurisdictione Seculari exemptio

emptio esset Juris merè humani, tolli eive derogari posset consuetudine: quod plerique DD. negant.

174. Eorum contrà in causis Temporalibus exemptionem in novo Testamento Jure humanò introductam, cum Innocentio in *c. Si quis 2. de Majorit.* defendunt Alciatus in *c. Cum non ab homine cit.* Covarruvias *Practic. cap. 31. n. 2.* Oliva de *Foro Eccles. p. 1. q. 10. à n. 9.* Farinac. *Prax. Criminal. q. 8. n. 2.* Medina de *Resit. q. 15.* Sotus in *4. dist. 25. q. 8. arr. 2. Molina Tract. 2. de J. & J. disp. 31. n. 2. & 6.* & alii tam TT. quàm JCT. quorum fundamenta sunt Primò; quòd in sacris paginis novi Testamenti non extet ullus textus, quòd ea immediatè sit constituta: imò contrarium, & clericos, spectatò præcisè Naturali ac Divinò Jure, in temporalibus à Seculari potestate non exemptos; non obscurè suadere videantur Verba, *Omnia anima sublimioribus potestatibus subdita sit,* Roman. *cap. 13. v. 1.* *Subditi estote Regi, quasi præcellentis,* 1. Petri *2. v. 13.* & exemplum Apostoli, Actor. *cap. 25. v. 10.* ad Cæsarem appellantis: atque ipsius Christi Domini Servatoris nostri, cum Pilato, *Non haberes,* inquit, *potestatem in me ullam, nisi tibi datum esset de super.* Joan. *cap. 19. v. 11.* Secundo; quòd privilegium Fori clericis à Justiniano Imp. concessum tantùm sit in causis Civilibus, & cum super crimine Ecclesiastico conveniuntur: in criminibus autem Civilibus sortiti sint forum Seculare, *Novell. 83. pr. & cap. 1.* & hodie quoque in Feudalibus, super bonis Regalibus ortis & Reconventionis: imò aliquando etiam in Criminalibus causis subjiciantur curiæ Seculari, *c. Cum non ab homine cit. c. Novimus 27. de V. S.* Tertio, quòd clericorum à foro Seculari exemptio non semper fuerit æqualis: sed variationem quoad causas & ipsas etiam personas admittat, & novissimè à

S. Synodi Tridentinæ PP. non parùm restricta sit *cit. Sess. 23. cap. 6. de Reformat.* contrà, quàm solent, quæ à Naturali aut Divino Jure immediatè descendunt.

Mihi utriusque sententiæ rationibus 175. aliquid tribuendum, & privilegium hoc, sive personarum Ecclesiasticarum Immunitas, *Dei ordinatione & Canonice sanctionibus*, ut *cit. cap. 20. PP.* Tridentini loquuntur, constituta videtur, Illà, quia non tantùm ad legis Divinæ veteris, Sacerdotes ac Levitas Aaroni ejusque successoribus subjicientis, Suarez *Lib. 4. de Immunit. cap. 9. n. 21.* sed etiam potestate à Christo immediatè accepta & collata ad Ecclesiæ suæ gubernationem, exigentem; ut clerici tanquam Patres, Magistri & superiores laicorum ab istorum potestate & jurisdictione eximerentur: & ex speciali instinctu & quodammodo Dei, rectam Ecclesiæ suæ gubernationem S. Petro illiusque successoribus committentis, præcepto est profecta, Illis verò, sive *Canonice sanctionibus*; quia immediatè à summis Pontificibus, eorumque concessione, vel istius ab Impp. factæ confirmatione extensioneque clericalis Ordinis dignitatem honorantibus ornantibusque; itaque Dei committentis ordinationem exequentibus est introducta, Lessius *Lib. 2. de J. & J. cap. 33. n. 30.* & Palao *Tract. 12. disp. Unic. p. 1. n. 4.* Ex qua utriusque sententiæ conciliatione

Infertur primò, Consuetudinis, licet 176. hoc clericorum privilegium, sive, ut propriè vocatur, Libertatem Ecclesiasticam in casibus dubiis valeat interpretari, *arg. c. Cum dilectus 8. de Consuet.* eam tamen vim non esse; ut id tollere, vel etiam diminuere sola, sive absque summi Pontificis consensu possit, cum; quia non apparet, quomodo consuetudo, privilegio Dei ordinatione specialique instinctu & quodammodo præcepto introducto contraria, esse que-

esse queat rationabilis, *arg. c. fin. de Con-*
suet. eam enim ob causam, tanquam Cor-
 ruptela reprobatur *c. Quamquam cit.*
 Tum verò; quia ad consuetudinem legi-
 time præscriptam necessarius est consen-
 sus, saltem tacitus legislatoris: qui præ-
 sumi non potest de Papa, quot annis in festo
 Cœnæ Domini, ejus Bullæ *can. 15. & Ur-*
bani VIII. Constitutione, quæ incipit *Rom-*
anus Pontifex, editâ 5. Junii 1641, ex-
 pressè & palam contradicente; expressi
 enim utique major vis est, quàm taciti, ut
 habet tritum ex *l. Nonnunquam 52 ff. de*
Condit. & demonstr. cit. Palao p. 12. n. 3,
 & Haunold. *Tom. 5. de J. & J. Tract. 1. d*
n. 310.

177. Infertur secundo, idem privilegium,
 licet pro temporum, aliarumque circum-
 stantiarum varietate extendi possit & re-
 stringi, omninò tamen tolli ab ipso etiam
 summo Pontifice non posse; quia, etsi im-
 mediatè ab ipso, Divina tamen ordinatio-
 ne & ad ædificationem, non ad destructio-
 nem, ipsi concessa autoritate est consti-
 tuta, *cit.* Covarruvias n. 4. & Palao
 p. 1. num. 7.

178. Dubium octavò est, an Fori privile-
 gio clerici valeant renuntiare. Ratio du-
 bitandi est; quòd privilegium hoc non
 tam publicum quàm privatus favor esse vi-
 deatur singulorum clericorum, in quo-
 rum utilitatem immediatè redundat: Ne-
 que referat; quòd his competat ratione
 Clericatus; quia illius & Sacerdotii quo-
 que ratione competenti privilegio renun-
 tiari posse, liquet ex *ll. Si quis in conscri-*
bendo 51. C. de Episc. & Cleric. 29. C.
de Pallis. Accedit; quòd in Concilio Mi-
 levitano *c. Inolita, 11. q. 1.* relato & *can.*
Clericum 2. Ec. 14. q. cit. Clerici ad forum
 Seculare prohibeantur solummodo *per-*
trahi, verbò, invitò, non volentes de-
 notante.

Sed, quæ Ecclesiastica prohibitionis

vis sit, planius explicarunt Concilia, Car-
 thaginense *can. Placuit 43.* & Matisco-
 nense *can. Nullus 6. q. cit.* relata: quo-
 rum illud clericorum, Seculari foro se sub-
 mittentium, temeritatem sententiæ pro
 ipsis latæ irritatione, & ejus, quod evice-
 rint, amissione: istud plagis, vel si hono-
 ratios sint, carcere voluit puniri: &
 postea Innocentius III. ejus, de quo nobis
 sermo est, privilegii etiam voluntariè ac
 sponte factam renuntiationem, cum ad-
 jecto ipsi juramento, irritam declarans,
c. Si diligenti 12. bti. cum; quòd à SS. Ca-
 nonibus prohibita sit: tum verò; quòd
 non personale, sed toti collegio Ecclesia-
 stico publicè indultum, hoc est, toti statui
 sive Ordini clericali concessum; ac proin-
 de favor & jus publicum sit: cui privato-
 rum pactioibus & renuntiationibus ne-
 queat derogari, *l. Jus publicum 38. ff. Pa-*
ctis. Unde corrui ratio dubitandi.

Minus urget *l. Si quis cit.* textus;
 quia Civili istius dispositioni, cum de Ec-
 clesiis & Clericis agitur, prævalent san-
 ctiones Ecclesiæ, *c. Ecclesia 10. de Consti-*
tut. & c. Noverit 47. de Sent. Excommu-
nicat. ut dictum Procem. n. 125. quæ ali-
 eni, etiam Ecclesiastici, sine proprii Episco-
 pi consensu, *c. Significasti 18.* Secularis
 autem judicis in se prorogationem, etiam
 proprio & Ordinario suo Prælato con-
 sentiente, clericis non permittunt, ut in *c.*
cit. Glossa *V. Clerici, Farinac. cit. q. 8. n.*
13. & Barbosa in *c. cit. n. 6.* observant.

Dubium nonò & frequentis usus con-
 troversia est de dubio, an in causa Civili
 citatus, vel propter delictum à Seculari
 Curia apprehensus clericus, aut religio-
 sus, vel laicus sit. De cujusmodi causa
 & delicto judicialiter cognosci à Seculari
 judice non posse, priusquam de personæ
 Clericatu, aut Religioso statu cognosca-
 tur, patet ex *c. Si iudex 12. in fine, de Sent.*
Excom. in 6. ibi, *Contra eum tamen in-*
terim,

- terim, dum de Clericatu vel Monachatu cognoscatur, & pronuntietur, quivis *processus iudicis penitus conquiescat.* De Clericatu autem, vel statu Religioso personæ apprehensæ, etsi, quando de eius Ordinationis aut Professionis valore &c. quæstio est, cognitionem Ecclesiastico iudici competere, indubitatum sit ex decisione *c. Si iudex cit. ibi, Dubitationis, an sit, qui repetitur, clericus, ad iudicem Ecclesiasticum cognitio pertinebit, quia, ut ibidem dicitur, de re Ecclesiastica & Spirituali est:* de qua in iudicium deductæ controversiæ cognitio ad forum Ecclesiasticum spectat, *c. cit. c. Decernimus 2. c. Quanto 3. de iudic. c. Tuam 3. de Ord. cognit.* &c. de ea tamen cognoscere Secularis posse videtur, cum dubium & quæstio est de Facto, an, quos, majores vel minores Ordines acceperit, an habeat beneficium, emiserit Professionem, detulerit habitum & tonsuram clericalem vel Monachalem: cum, ut *n. 99. insinuat, & Tit. 10 & 12. plenè tradetur, de quæstionibus facti rerum spiritualium, hisque annexarum, & super iis intentato Retinendæ ac Recuperandæ Possessorio cognoscere valeat iudex Secularis.*
182. Nihilominus, et iam huiusmodi quæstionis iudicalem cognitionem Curie seu iudici tantum Ecclesiastico competere, cum Covarruvia *Pract. cap. 33. n. 1. Steph. Gratiano Discept. cap. 190. à n. 11. Mascardo de Probat. conclus. 689. n. 7. & aliis rectè defendunt duo Barbosa, Petrus in l. Titia 29. ff. Solutio matrim. à n. 26. Augustinus in c. Si iudex cit. n. 2. & Oliva p. 1. cit. q. 26. n. 24.* Ratio est; quia, cum de personæ Clericatu vel statu Religioso quæritur ad effectum; ut de ejus, Civili v. g. Personali actione conventi, causa, vel delicto cognoscere possit iudex Secularis, non sufficit, constare aut probari Clericatus vel Monachatus quasi possessionem,

aut factum Ordinationis, vel editæ ab eo professionis: sed probanda est veritas Tituli Clericalis & Ordinationis vel Religiosæ Professionis valor, & id, quod habet, verè Beneficium Ecclesiasticum: & quas gerit vestes, verè clericales aut Religiosas esse, secundum Rotæ *Decis. 12. de Probat. in Antiquis:* in qua probatione & cognitione non solus facti, sed Juris etiam quæstio necessariò involvitur. De tituli autem & Ordinationis vel Religiosæ Professionis valore cognoscere cum nequeat iudex Secularis, de ea cognoscere Ecclesiasticus debet, partim; ne causarum connexarum contentia dividatur, contra Reg. *c. 1. de Causa poss. & propr. & l. Nulli 10. C. de iudic. partim verò; quòd, cum decisio quæstionis facti ad eum, de quo agitur, effectum non sufficiat, de ea frustra cognoscat & pronuntiet iudex Secularis, arg. c. Dilecti 8. de Except. & l. Ad Probationem 21. C. de Probat.*

Neque huic resolutioni adversatur, quod tali casu agatur de præiudicio iudicis utriusque, Ecclesiastici & Secularis; cum, sicut ille, ita etiam iste reum conventum vel apprehensum suæ iurisdictioni subiectum prætendat: quando autem de duorum præiudicio agitur, valde conveniens & Jurietiam consonum sit, ut de eo cognoscat uterque simul, arg. *Regula, Quod omnes tangit, ab omnibus debet probari, quæ est 29. in d. & l. In concedendo 7. ff. de Aqua pluvia arcenda.* Non, inquam, hoc adversatur; quia huiusmodi cognitio de re Ecclesiastica & Spirituali est, *c. Si iudex cit.* & propterea soli Ecclesiastico competit, *c. Decernimus c. Quanto & c. Tuam cit.* Secularis autem iudex, etsi etiam ipse debeat vocari, causæ tamen cognitioni non interest, ut iudex: sed, ut de jure suo tanquam pars dicat, ut colligitur ex *c. cit.* Unde Regulæ allegatæ in præsentis dubio non est locus; quia

eus; quia in materia spiritali & Ecclesiastica intentionem suam in Jure fundatam solus iudex Ecclesiasticus habet.

183. Ne tamen obiectio hæc viribus omnino vacua & ludicra videretur, dixi, *Cognitionem judicalem*, sive quæ de personæ Clericatu vel Monachatu, plenis probationibus receptis, definitivè pronuntiat; quia summariam aliquam & perfunctoriam cognitionem, ut iudex sciat, an reus sit in Clericatu vel Monachatu quasi possessione, ac proinde statim & absque ulla retentione ad Curiam Ecclesiasticam remittendus, Seculari permissam, cum Menochio *Consl. 912. n. 14.* Petr. Barbosa *in l. cit. n. 29.* & Oliva *q. cit. n. 26.* haud agrè conceditur, & desumitur ex *c. Si iudex cit. §. Et si notorium*; ubi Papa, dum Curia Ecclesiastica statim remittendum, dicit, *Si fuerit notorium, quòd idem malefactor sit clericus*, Seculari iudici non obscurè concedit aliquam saltem summariam cognitionem, & informationem super notorietate, fama & communi reputatione; quia, an reus statim debeat remitti, vel Ecclesiastici iudicis super Clericatu pronuntiantis decisio expectari possit, sciri non potest sine ejusmodi cognitione & informatione.

184. Hæc autem informatione accepta, sicut, quando reum clericum esse notorium est, aut in quasi possessione Clericatus vel Monachatus esse constat, eum statim remittere debet: ita ipsum, quando, eum clericum aut in ejusmodi quasi possessione esse, non constat, retinere Secularis iudex potest: donec Clericum aut Religiosum esse per literas authenticas à Prælatu suo acceptas &c. per testes, famam, aliave argumenta in foro Ecclesiastico legitime probetur & definitivè pronuntietur, ut aliis DD. relatis tradunt *citt. Farinac. q. 8. n. 33. & 44. Palao p. 4. n. 5. asserentes id à Rota sapius decisum,*

Dubium decimò est, an Secularis iudex clericum delinquentem capere & incarcerare nequeat; ut eum Prælato Ecclesiastico sistat. Ratio dubitandi est; quia delinquentis apprehensio & incarceratio sunt actus jurisdictionis, laicis in clericos non permissæ.

Quæ ratio licet omnino persuadeat, ejusmodi clericum à Magistratu Seculari capi per se & propria authoritate non posse: non desunt tamen casus, quibus hoc ei per accidens & quasi ex commissione Ecclesiæ, *c. Ut fama 35. §. fin. de Sent. Excom.* istiusque permissione, saltem rationabiliter præsumpta, licet: Et

Primò quidem, cum clericus delictum notoriū, & ipse de fuga est suspectus. Quò tamen casu ad Prælatum Ecclesiasticum, si potest, prius recurrendum, & delinquentem captum à Magistratu Seculari ultra viginti horas non detinendum: imò, quàm primùm potest, Ecclesiasticæ Curia remittendum, cum Felino *in c. Cum non ab homine 10. de Judic. n. 4. monent cit. Farinac. q. 8. n. 118. & Palao p. 6. n. 14.* Imò in causa etiam Civili clericum debitorem de fuga suspectum, si ab eo obtinendæ solutionis vel idoneæ cautionis alia ratio, & ad iudicem Ecclesiasticum recursus in tempore non sit, à Magistratu Seculari aut ipso creditore apprehendi & iudici Ecclesiastico, quàm citò potest, sistendum, detineri posse, in *c. cit.* notant idem Felinus *n. 1. Panormit. n. 12. Baldus n. 14. & præter alios docent Covarruvias Lib. 2. Var. cap. 1. n. 9. & cit. Farinac. n. 119.* Ratio est; quòd hujusmodi apprehensio detentiòque rationem habeat, non tam exercitii jurisdictionis, quàm propriæ defensionis, in quam Ecclesiastica potestas consentire præsumitur; ut ita Reipublicæ læsæ & creditoris indemnitati consulatur.

Secundò, quando delictum non tantum in

um in ipsam Rempublicam, sed privatam etiam personam, committendum, aliò modò nequit impediri; quia Reipublicæ & privati etiam innocentis defensio cui-libet est permiffa, *citt. Panormit. n. 19. & Farinac. n. 120.*

Tertiò, quoties clericus impunè & sine sacrilegio verberari & lædi potest, ut in casibus *c. Si verò 3. V. Si verò clericus, de Sent. Excom. Sc.* quòd ejus, ut curiæ Ecclesiasticæ tradatur, apprehensione minùs, quàm percussione lædi videatur Ordo clericalis, *citt. Panormit. n. 11. & Farinac. n. 123.*

ARTICULUS XI. De Foro Competente Scholarium.

SUMMARIUM,

187. Speciale Forum sortiuntur Illustres, Milites, Uxor.
188. Et Literarum Studiosi:
189. Quis coram Magistratu Academico conveniuntur:
190. Si sint in Matriculam relati:
191. Etsi studia non invigilent,
192. Aut in patria sua operam dent.
193. Forò Academicò gaudent in Civilibus,
194. Et Criminalibus, etiam gravioribus causis,
195. Sive Jus sive ratio spectetur:
196. Quas spectans jurisdictio firmatur Praxi:
197. Etsi in quibusdam Academijs sit restricta.
198. Preventionis effectum superveniente Scholario privilegio impediri afferentium,
199. Et negantium verior Opinio.

200. Idem Forum etiam sortiuntur Scholares Clerici:

201. Non tamen communi, Episcopi favente:

202. Sed speciali Jure,

UNdecimò, quædam alia personarum genera speciale forum sortiuntur ratione Privilegii; sic enim Miles armatus conveniendus est coram Magistro militiæ, *l. Unica C. In quibus causis milit. & Illustres in Criminalibus, Procuratorem non admittentibus, coram Principe, ab eòve delegato, l. fin. C. Ubi Senator. vel Clariss. conven. Sic uxor coram giudice mariti convenitur, l. Cum quadam 19. ff. de Jurisdic. cujus forum etiam post istius obitum sortitur, donec alteri nubat, l. Filij 22. ff. ad Municipal.*

Simili modò Literarum Studiosis insignis Fori Privilegium ab Imp. Friderico I. Barbarosa sive Anobarbo, à ruffa barba dictò, indultum est *Aurb. Habita C. Ne filius pro patre*, apud Roncalias mente Novembri 1158. publicata: cujus fragmentum est, *Si litem eia Scholaribus quoviam super aliquo negotio movere voluerit, eos coram Domino vel Magistro suo, vel ipsius Civitatis Episcopo, quibus hanc jurisdictionem dedimus, conveniat.* Circa quam Constitutionem, sicut, an utroque Domini & Magistri nomine una eademque Academiae Rectoris, vel diversæ, ejus scilicet & Magistri seu Professoris personæ intelligantur, ambiguum: ita ferè receptum est, neutro extraneam, sed Academicam personam utroque denotari. Quæ autem illa, vel interpretatur, vel introduxit Magister Usus seu consuetudo; hodie enim in plerisque Studiorum Universitatibus eligi solet Rector: qui Imperiali sanctione & moribus datam jurisdictionem exerceat; & inter ipsos Studiosos aliòve